

озброєної групи для вчинення нападів, і на відміну від групи розбійників банда – це стійка група. На відміну від розбою, вчинюваного за попереднім змовою групою осіб, при організації банди ніколи не буває елементу стихійності або випадковості. У санкції ст. 257 ККУ передбачене основне покарання – позбавлення волі від 5 до 15 років. Додатковим покаранням за бандитизм в ККУ встановлена конфіскація майна (згідно ч. 2 ст. 59 ККУ за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини, а також за злочини проти основ національної безпеки України та громадської безпеки незалежно від ступеня тяжкості), а по ч. 4 ст. 187 позбавлення волі на строк від 8 до 15 років з конфіскацією майна [3], тобто існує необхідність підвищення санкції в статті за бандитизм, враховуючи, що банди можуть вчиняти не тільки розбійні напади.

Суб'єктом обох злочинів є фізична осудна особа, яка досягла 14-річчя на момент вчинення даних злочинів. Для бандитизму кількісний склад повинен бути не менше трьох осіб, а в розбійному нападі – мінімум одна особа [4].

Суб'єктивна сторона бандитизму та розбою характеризується виною у формі прямого умислу. Щодо мети, то для ст. 257 ККУ (бандитизм) мета – напад на підприємства, організації, установи, або окремих осіб, а для ст. 187 ККУ (розбій) мета – заволодіння чужим майном [4].

Список бібліографічних посилань

1. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями : постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 13. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 1. С. 2–6.

2. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2010. 608 с.

3. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

4. Ярошенко В. М. Окремі питання співвідношення бандитизму і розбою за Кримінальним кодексом України. *Молодий вчений*. 2018. № 4 (56). С. 1030–1040.

Одержано 11.03.2019

УДК 343.9:343.34(477)

Ірина Геннадіївна ЛУЦЕНКО,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Грунтовні зміни у багатьох галузях суспільного життя нашої країни відбуваються останнім часом. Система реформ, що має європейський вектор, повинна відповідати сучасним потребам та мати на меті не тільки необхідне, зрозуміле нормативно-правове забезпечення, а й розуміння, прийняття та усвідомлення українським суспільством.

Питання публічного порядку є невід'ємною складовою життєдіяльності сучасного суспільства. На сьогоднішній день не існує офіційно закріпленого визначення цього терміну. Серед науковців термін «публічний порядок» не отримав не тільки однозначного визначення, а й і права на існування. Ряд науковців переконані, що використання нових термінів зайве і переважніше діюче законодавство, до того ж не співпадає з офіційно визначеними поняттями. Інші ототожнюють «публічний порядок» з «громадським порядком», а подекуди визначають «публічний порядок» як базовий по відношенню до «громадського порядку».

Та попри таку неузгодженість термін «публічний порядок» являється законодавчо уживаним. Що стосується його наповнення, то для цього необхідно розкрити сутність категорій «порядок» та «публічний».

Окремі науковці порядок розглядають як: 1) стан урегульованості суспільних відносин нормами права, моралі, звичаями, правилами співжиття, нормами громадських організацій (отже, упорядкованість суспільних відносин означає їх сформованість правовими й іншими нормами); 2) результат дотримання членами суспільства встановлених правил і норм поведінки, які є загальновизнаними та загальноприйнятими [1].

Порядок, за українським академічним тлумачним словником, це – стан, коли все робиться, виконується так, як слід, відповідно до певних вимог, правил; певна упорядкованість [2]. Таким чином порядок можна розуміти як стан упорядкованості (систему) суспільних відносин, який відображає дотримання членами суспільства загальноновизнаних і загальноприйнятих норм (принципів) права, політики, економіки, моралі, та ін.

Термін «публічний» визначається як «1. Який відбувається в присутності публіки, людей; прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий. 2. Призначений для широкого відвідування, користування; громадський, загальний, загальнодоступний [3, с. 621].

Отже, публічний порядок передбачає дотримання загальноприйнятих і загальноновизнаних правових і соціальних норм різними верствами населення, тобто стан який є антиподом злочинності, виключає та унеможливорює її виникнення та існування.

Останнім часом зміни, що відбуваються в різних сферах життєдіяльності суспільства розбалансують, дестабілізують публічний порядок. Причиною тому є комплекс взаємо обумовлюючий суб'єктивних і об'єктивних детермінантів злочинності. До суб'єктивних детермінантів злочинності відноситься все особистісне, певні елементи соціальної психології, тобто те, що залежить волі людини (свідомість, мораль, звички, нахили, ціннісні орієнтири, а також психічне здоров'я та ін.). Загальна деградація суспільства радикально змінює людські відносини, під впливом яких суб'єктивні детермінанти злочинності проявляються у спотворених потребах, мотивах, цілях, моральних цінностях, правовому нігілізмі тощо. Потрапляючи в ту чи іншу ситуацію, людина з перекрученими особистісними якостями, не здатна розуміти яких правил вона має дотримуватись або свідомо умисно порушує встановлений порядок, у тому числі і публічний. Варто відміти, що суб'єктивні детермінанти злочинності не піддаються негайному усуненню, адже шлях до виховання поваги до себе, оточуючих та суспільства в цілому тривалий і не кожному піддається.

Об'єктивні детермінанти злочинності прямо не залежать від волі людини і розвиваються завдяки протиріччям, що виникають у різних сферах суспільних відносин людей: економічній, політичній, правовій, культурній.

Економічна підсистема суспільних відносин складається з різних рівнів, де недоліки і прорахунки на найвищому рівні економічних відносин відбиваються не тільки на її нижчому рівні, а й негативно впливають на інші соціальні підсистеми. Протиріччя і незбалансованість господарського механізму, прорахунки економічного планування й господарювання, а також недоліки у системі розподілу матеріальних благ неминуче породжують високий рівень безробіття, низький рівень оплати праці, а в результаті бідність. Такий стан речей посилює протистояння між значною частиною населення, яка опинилася за межею бідності, та тими, хто на свою користь привласнює економічні блага, і у свою чергу ускладнює дотримання публічного порядку.

Політичні незгоди та конфлікт інтересів так само, як дисбаланс економічної підсистеми суспільних відносин, роз'єднують суспільство. Державні дії, отримуючи доступ до державних і суспільних ресурсів використовують їх на власну користь або на користь економічно впливових груп. Це призводить до неврахування або відвертого ігнорування інтересів окремої частини населення, що породжує соціальну несправедливість. До того ж постійні баталії, що точаться навколо впливових посад, не тільки не вирішують загальносуспільні проблеми, але й нарощують протистояння між різними групами населення, які є прихильниками того чи іншого політичного діяча (партії). Такі приклади прояву своєї політичної прихильності наше суспільство отримує на власному досвіді, де свідоме порушення публічного порядку переростає у загрозу національній безпеці України.

Неспроможність правової підсистеми суспільних відносин у повному обсязі захистити конституційні права, свободи та інтереси людей породжує правовий нігілізм. Наявність правового нігілізму унеможливорює дотримання стану публічного порядку, оскільки виключає загальноновизнані та загальноприйняті правові норми і принципи. Неурегульованість суспільних відносин нормами права змушує людей вирішувати конфлікти та задовольняти інтереси неправовими, у тому числі, злочинними способами.

Культурний занепад суспільних відносин відбивається через нехтування власною культурою, історією, традиціями, національними цінностями, духовністю та ін. Насадження іноземної культури, бездумне копіювання не властивого українцям способу життя розділяє людей не тільки на державному рівні, а й серед малих груп (сім'я, друзі). Першочергове задоволення матеріальних потреб, відсувають на задній план загальнолюдські моральні та етичні норми. Така

розрізненість поглиблює суперечності між людьми і призводить до непорозумінь, які і провокують порушення публічного порядку: захват релігійний споруд, марш гідності тощо.

Таким чином, в основу дотримання публічного порядку мають бути покладені норми і принципи, які поєднують абсолютно різних людей (стать, вік, соціальний статус, матеріальний статок, національність, віросповідання та ін.) в усвідомленні загальнолюдських цінностей: збереження життя та здоров'я, безпека, мир, гідність, честь, повага...

Список бібліографічних посилань

1. Тацій В. Я., Битяк Ю. П., Грошев Ю. М., Цвік М. В. Конституція України – основа реформування суспільства. Харків : Право, 1996. 96 с.
2. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1976. Т. 7. С. 302.
3. Новий словник іншомовних слів: 20 000 слів / уклад. і передм. О. М. Сліпушко. Київ : Аконіт, 2008. 848 с.

Одержано 15.03.2019

УДК 343.97

Максим Геннадійович МАКСІМЕНЦЕВ,

кандидат економічних наук,
заступник голови правління Публічного акціонерного товариства
«Національна акціонерна компанія «Надра України» (м. Київ)

ЛАТЕНТНІСТЬ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ ПОШУКОВИХ РОБІТ НА ОБ'ЄКТАХ АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ

Відомо, що латентність злочинів – один з потужних факторів їх детермінації. Відтак, зниження латентності відкриває не лише шлях до формування більш достовірної інформаційної моделі стану злочинності, а й через відповідну кримінально-превентивну практику зумовлює обструкцію чинників їх інтенсивного відтворення.

Ведучи мову про латентність злочинів, передбачених ч. 1 ст. 298 КК України (незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини), зауважимо перш за все на тому, що динаміка їх відтворення характеризується хвилеподібними коливаннями з періодами спаду й зростання в інтервалі 1,5 роки (див. рис. 1).

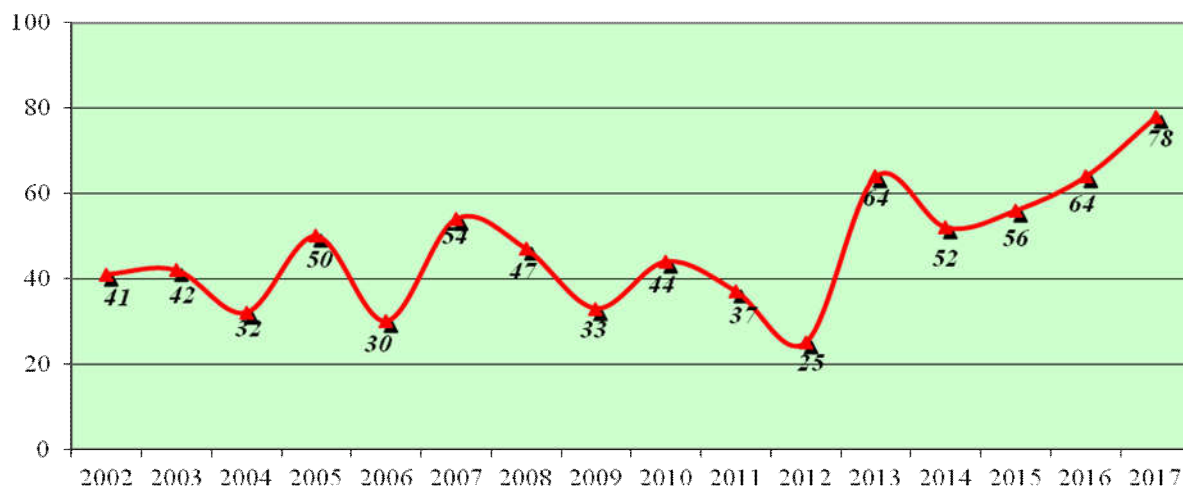

Рисунок 1 – Графічне зображення рівня й динаміки злочинів, передбачених ст. 298 КК України (2002–2017 рр.)